

De

NUMMER 17 /// JAARGANG 88 /// 17 MEI 2013

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Reanimatie

Vergeving

Tot aan Verweggistan

**De heilige Geest
en gemeenschap**

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer,
drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Hans Schaeffer.

Brede redactie kernredactie plus dr. Erik de Boer,
dr. Ad de Bruijne, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie, Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat met (abonnementen)administratie te maken heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie | www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-
- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

PINKSTEREN: GEEN SLAVEN MEER

TEKST: HELEEN SYTSMA - VAN LOO, EINDREDACTEUR ///

Ruim drie weken geleden stortte in de buurt van de Bangladeshese hoofdstad Dhaka een textielfabriek in. Gevolg: ruim 600 doden, veel gewonden, mogelijk nog honderden vermisten. Voor een hongerloontje werden daar onder erbarmelijke omstandigheden goedkope kledinglijnen voor Westerse winkelketens geproduceerd. Raakt het ons? Rampen horen, ook Bijbels gezien, bij de tijd waarin we leven en in die zin treedt er bij berichtgeving daarover zomaar een zekere gewenning op. Het conflict in Syrië bijvoorbeeld duurt al zo lang dat het vorige maand veel tijd en inspanning kostte om met een financiële hulpactie voor vluchtelingen een substantieel bedrag binnen te halen. Maar de ramp van Dhaka komt dichterbij. Zo lang er in ons rijke Westen mensen zijn die bij aanschaf van goederen alleen maar letten op de prijs, zal er in arme landen op deze manier geproduceerd blijven worden. Wie zo consumeert, is mede schuldig aan deze ramp.

Er wordt geschat dat er wereldwijd meer dan honderd miljoen mensen in slavernij leven; de textielfabriek in Dhaka was maar één van de vele trieste voorbeelden. Slavernij komt ook in de Bijbel voor. In letterlijke zin: de nakomelingen van Jakob leefden ruim 400 jaar als slaven in Egypte. Maar ook in figuurlijke zin: het is het beeld dat wordt gebruikt voor de situatie waarin mensen voor hun redding en voor hun geluk hun hoop vestigen op iets anders dan alleen op Jezus Christus. Op hun geld bijvoorbeeld. Hoe vrij zijn wij? De gelovigen van kort na de Pinksterdag gebruikten hun bezittingen in dienst van elkaar en van de armen (Hand. 2:45). Niet hun bezit was hun grootste geluk, maar wat zij in Christus ontvangen hadden. De Geest die met Pinksteren was uitgestort, had Gods wet in hun harten geschreven en zij handelden in alles als vrije mensen uit liefde voor God en hun naaste. Wanneer de Geest ons leven leidt, laten we dan ook de richting volgen die de Geest ons wijst. Ook met ons geld.

IN DIT NUMMER

WONDERLIJKE GEMEENSCHAP

De heilige Geest die met Pinksteren is uitgestort en ons gegeven is, leert ons de gedachten van Christus. Hij brengt ons in de gemeenschap van God. Wij ontvangen leven dat in alle opzichten bij Hem begint, samen, persoonlijk en allesomvattend.

GEMEENSCHAP, WAT MAAKT HET VERSCHIL?

De Geest maakt ons in Christus één. Maar de werkelijkheid van de liefdevolle gemeenschap is vaak weerbarstig; de duivel probeert gemeenschap te verstoren. In de onderlinge omgang moet in navolging van Christus de liefde voorop staan.

TOT AAN VERWEGGISTAN

Jezus spreekt in Handelingen 8 over 'de uiteinden van de aarde' tegen mensen die uitgezonden worden op vredesmissie. Het christendom is een wereldgodsdienst geworden. Bereikte de boodschap in de eerste eeuwen inderdaad de grenzen van de wereld?

EN VERDER

373 COLUMN SPRINGLEVEND? /// 373 WWW.DEREFORMATIE.NL /// 378 BIJBELTAAL REANIMATIE
/// 380 WANDELEN MET GOD VERGEVING /// 385 BOEKBESPREKING GODS GERECHTIGHEID IN
NEDERLAND /// 388 NIEUWS EN PERSBERICHTEN /// 388 UIT DE KERKEN

Om ons de werkelijkheid van de gemeenschap met Hem te laten proeven, doet Christus ons eten van zijn lichaam en drinken van zijn bloed. ///

Wonderlijke gemeenschap

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE AMERSFOORT – DE HORSTEN EN EINDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Wanneer de kerkdienst is afgelopen, wordt de gemeente heengezonden, de wereld in, met de zegen van God: ‘de genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de heilige Geest zij met u allen.’ Gemeenschap, wat moet je je daarbij voorstellen?

Deze zegen staat letterlijk zo in de Bijbel, aan het slot van de tweede brief aan de Korintiërs. Maar kennelijk is gemeenschap geen gangbaar woord meer in onze tijd, want

de NBV heeft gekozen voor de vertaling ‘de eenheid met de heilige Geest’. Zo wordt dat dan ook gezegd in menige kerkdienst. Maar is eenheid hetzelfde als gemeenschap?

Het valt op dat de NBV ergens anders wel van gemeenschap weet te spreken, bijvoorbeeld als het gaat over het leven van de eerste christelijke gemeente: ‘Ze bleven trouw aan het onderricht

van de apostelen, vormden met elkaar een gemeenschap, braken het brood en wijdden zich aan het gebed' (Hand. 2:42). Hier staat voor 'gemeenschap' hetzelfde woord als in de zegen aan het einde van 2 Korintiërs; waarom dan ook daar niet voor de vertaling 'eenheid' gekozen? Ik denk dat iedereen dat wel aanvoelt, 'eenheid' zou te statisch klinken te midden van alle ingespannen activiteiten die hier beschreven worden, de trouw, het onderwijs, het samenzijn, het breken en het bidden. En juist daarom had de vertaling 'gemeenschap' ook in de zegen beter kunnen blijven staan. Want het gaat om een activiteit. Eenheid en gemeenschap kunnen wel ongeveer hetzelfde betekenen, maar dat hoeft niet. Wanneer God man en vrouw samenvoegt in het huwelijk worden ze één als Adam en Eva. Hun eenheid is bedoeld als een gemeenschap, dat ze heel het leven werkelijk zullen delen met elkaar, om elkaar aan te vullen en te helpen. Maar dat gaat allemaal niet vanzelf, dit ontstaat door liefde, overgave, aandacht en waardering. 'Gemeenschap' is in de Bijbel een sterk woord voor samenzijn en samenleven, voor 'eenheid' had in het Grieks wel een ander woord gekozen kunnen worden. De Geest wil ons in de volle gemeenschap met God brengen.

Alles Dat past ook helemaal bij wie Hij is! Niet dat we Hem in zijn grootheid kunnen doorgronden, maar God helpt ons door een duidelijke vergelijking. Hij zegt dat we aan onze eigen geest mogen denken, die in ons is. Wij hebben die nog nooit gezien maar hij is allerm minst vaag. Hij is ons bewustzijn, onze persoonlijkheid, daarin zijn we onszelf.

Woorden schieten tekort om het precies te zeggen, maar in onze geest leven wij, hebben wij lief en koesteren wij onze verlangens. Welnu, zó is ook de Geest in God. Hij doorgrondt alles, ook de diepten van God (1 Kor. 2:10-12). Met onder andere dit grote verschil, dat wij onze geest niet aan een ander kunnen geven. Maar dat kan God als Schepper wel: ons leven, ook onze geest, is uit Hem (Rom. 11:36).

Dat is om stil van te worden. Zo was de mens in het Paradijs, dit wil God in ons herstellen. Het is zijn vreugde om zijn diepste verlangens en drijfveren met ons te delen, door ze ons eigen te maken. Zijn Geest, diep in Hem, wil net zo diep in ons zijn, om ons te betrekken in een actieve gemeenschap met Vader, Zoon en Geest. Dit is wat Jezus beloofde aangaande de Geest: 'Wanneer iemand Mij liefheeft, zal hij zich houden aan wat Ik zeg, mijn Vader zal hem liefhebben en mijn Vader en Ik zullen bij hem komen en bij hem wonen' (Joh. 14:23). En Hij vroeg erom in zijn gebed: 'Zoals U in Mij bent en Ik in U, laat hen zo ook in Ons zijn, opdat de wereld gelooft dat U Mij hebt gezonden' (Joh. 17:21). Om die gemeenschap gaat het. Niet mystiek, dat Geest en geest in

elkaar overlopen en niet meer te onderscheiden zijn. Maar wel zo, dat er een groot 'wij' ontstaat, net als in een huwelijk, waarin het leven wordt gedeeld en ieder zijn vreugde vindt in de ander. Om ons de werkelijkheid hiervan te laten proeven, doet Christus ons eten van zijn lichaam en drinken van zijn bloed.

Eeuwenlang klonken bij het Avondmaal de woorden: 'dit is de gemeenschap met Hem,' sinds kort eveneens gemoderniseerd tot 'dit is de eenheid met Hem' (1 Kor. 10:14-22).

Gemeenschap wil zeggen dat je samengaat, dat je gelijkgezind bent, dat je alles deelt en geen eigen bezit hebt. Dat gaat heel ver. Toch is dat precies wat God ons wil laten ervaren: 'wij hebben de Geest ontvangen die van God komt, opdat we zouden weten wat God ons in zijn goedheid heeft geschonken' (1 Kor. 2:12). God laat Zich kennen diep in zijn hart, in zijn beweegredenen, zijn welbehagen, zijn liefde en zijn verontwaardiging. Zo bezielt Hij ons opnieuw, door zijn Geest hebben we alles samen.

Nieuw Dit 'samen' leidt tot het ontstaan van nieuwe woorden. Jezus gaf Zich over tot in de dood en Hij stond op in gemeenschap met allen die later in Hem zouden geloven. Paulus zegt daarvan dat God ons 'samenlevendmaakte', en 'samenopdeedstaan' en 'samenplaatste' in de hemel (Ef. 2:1-10). Dat zijn woorden die in het Nederlands niet kunnen, maar in het Grieks bestonden ze ook niet eerder. Dit is volslagen nieuw. Wat God ons openbaart door zijn Geest is door geen oog gezien, door geen oor gehoord en in geen mensenhart opgekomen (1 Kor. 2:9-11). Dit sluit op

geen enkele manier aan bij ons zondig denken, ook niet bij onze logica of ons voorstellingsvermogen. Wie in Christus is, is een nieuwe schepping (2 Kor. 5:17). Verstreckende woorden buitelen over elkaar heen en zijn slechts een benadering van de werkelijkheid. Want hier en nu kunnen wij dit alles niet bevatten. In

'Het is Gods

vreugde om zijn

diepste verlangens

en drijfveren met

ons te delen'

'God laat Zich kennen

in zijn beweegredenen,

zijn welbehagen,

zijn liefde en zijn

verontwaardiging'

dit leven ontvangen wij een voorsmaak van de eeuwige vreugde. Maar wel zo, dat we hierin een voorschot ontvangen, een diepe zekerheid van Gods ontferming over ons (2 Kor. 1:21-22; Rom. 8:23). Dit strekt verder dan het geloof dat de Bijbel waar is, want dit weten de boze geesten ook en zij sidderen. De Geest zelf verzekert onze geest dat wij Gods kinderen zijn. Daarmee verandert Hij diep in ons wie wij zijn, geen vreemden, geen slaven, maar kinderen van de Allerhoogste (Rom. 8:15,16). Diep in ons doet Hij ons opnieuw geboren worden, Hij 'wortelt' heel ons bestaan in Jezus (Ef. 3:14-18).

In onze tijd en cultuur is dit ook een lastige boodschap. De kennis neemt toe, maar alles komt meer op zichzelf te staan. We hebben een probleem met het ervaren van samenhang en gemeenschap. Dit wordt 'onverbondenheid' genoemd, als een soort tijdgeest, een collectief onvermogen. Het hangt samen met het wegvallen van grote verhalen, het afbrokkelen van idealen en overtuigingen. Dit raakt ons, het

gebeurt ook in ons eigen leven. Maar, hoe tegenstrijdig het ook mag lijken, dit biedt kansen. Opnieuw mag heel duidelijk worden dat de Geest niet aansluit bij overtuigingen van mensen. Dat doet Hij nooit, in geen enkele tijd of cultuur. Wat Hij werkt, is uit God. Daarmee gaat Hij over alle grenzen, ook over de grenzen van ons onvermogen. Zijn werk is verborgen maar krachtig en zeer liefdevol, vol ontferming. Terwijl heel de schepping zucht onder het missen van haar doel, en wij dat net zo goed voelen, geeft Hij ons nieuwe hoop, gebaseerd op Christus. In die hoop mogen we veel verwachten, voor nu en later, met grote zekerheid (Ef. 3:20-21). Intussen leeft en zucht en bidt de Geest met ons mee (Rom. 8:18-26).

Niets Gemeenschap sluit ook uit. Wie leeft in gemeenschap met God, mag niet tegelijk gemeenschap zoeken met boze geesten (1 Kor. 10:19-22). Dat mag

niet samengaan en dat kan ook niet, want het zou het einde betekenen van de inwoning van de heilige Geest. Niet dat Hij dan meteen weg is, maar bij hardnekkig verzet zal het die mens

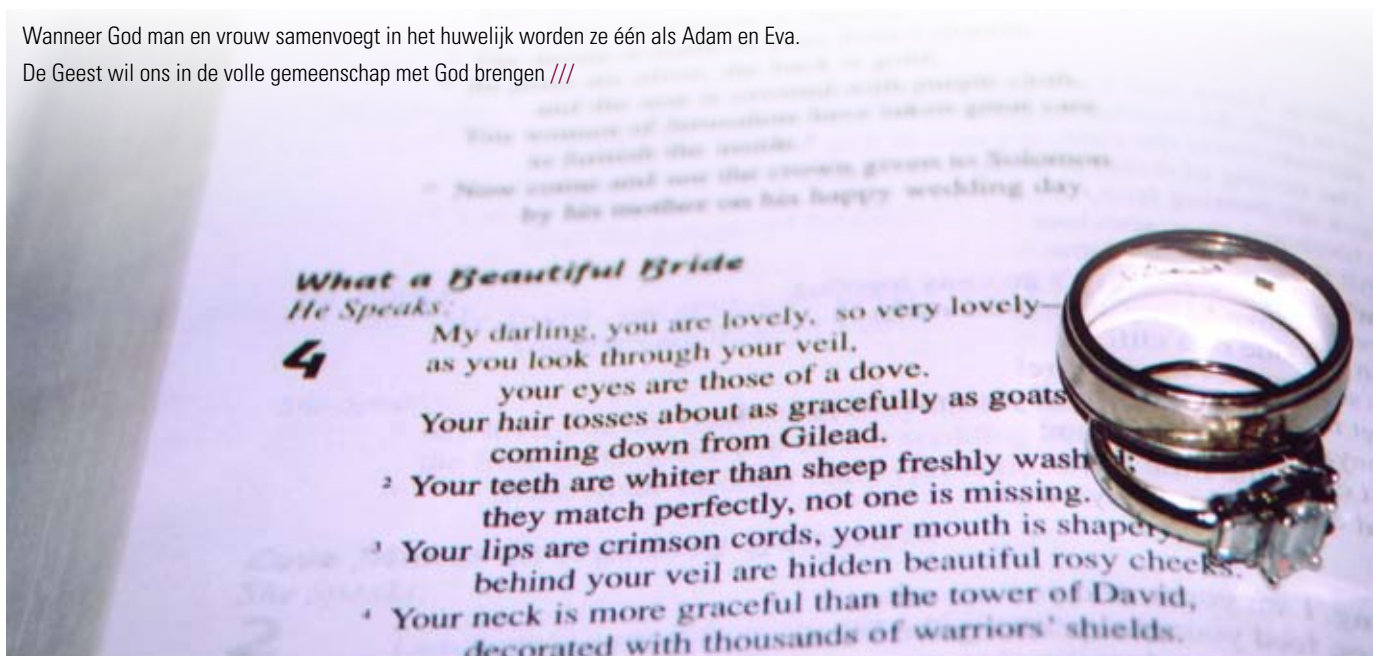
vergaan als koning Saul, die met de Geest begon en bij een waarzeggende geest eindigde.

'Welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis?' vraagt Paulus met gebruikmaking van ditzelfde woord (2 Kor. 6:14, vertaling NBG '51). Die gemeenschap is er niet, in geen enkel opzicht.

Daarom mogen wij ons in dit leven niet op dezelfde wijze met licht en duisternis verbinden. Vorm geen ongelijk span met ongelovigen, is de toepassing. Je mag wel met ze omgaan, maar je mag je niet committeren aan hun manier van leven, doen en denken. Je mag je hart niet geven aan wie de Heer niet liefheeft, want die leeft onder de vloek (1 Kor. 16:22). Geen andere goden voor mijn aangezicht, zegt God in het eerste

'Het werk van de Geest is verborgen maar krachtig en zeer liefdevol, vol ontferming'

Wanneer God man en vrouw samenvoegt in het huwelijk worden ze één als Adam en Eva.
De Geest wil ons in de volle gemeenschap met God brengen ///

gebod. Deel daarmee niet je huis, je leven of je huwelijk. Dit is de andere kant van de gemeenschap met God. Hij is heilig jaloers, nog meer dan een echtgenoot die zielsveel van zijn vrouw houdt. Overspel verstoort alles en holt de gemeenschap uit. Dat is niet altijd meteen duidelijk, het kan jaren verborgen blijven, maar intussen blijft er van het samen optrekken weinig over. Dit snapt iedereen, ook al is het maken van een radicale keus altijd moeilijk. 'Radicaal' betekent niet 'perfect' (want dat bestaat nog niet), maar 'tot in de wortels van je leven', precies waar de heilige Geest met je bezig is.

Heilig Om ons heen zijn religieuze gemeenschappen die zich toeleggen op de kracht van de Geest. Voor Hem moet alles wijken! Daarbij worden ziekte en leed vaak als verschijningsvormen van de duisternis gezien, als demonen. In genezingsdiensten krijgen die het bevel om te vertrekken, wat helaas toch niet altijd gebeurt. Hoe reageren die genezers dan? Door te zeggen dat er belemmeringen waren, zoals ongelof, kleingeloof, maar ook verstoorde relaties, niet beleden zonden, leugens, laster en hebzucht. Door dergelijke praktijken wordt de Geest tegengewerkt, zo kan Hij geen wonderen doen, dat kon Jezus ook niet.¹

Nu delen wij niet de zienswijze dat ziekte en leed worden veroorzaakt door inwonende demonen. Dat kan niet, want ieder die leeft in gemeenschap met Christus is helemaal van Hem, met ziel en lichaam. Hij is gered uit de macht van de duisternis en overgebracht naar het rijk van Gods geliefde Zoon (Kol. 1:13,14). Maar dat neemt niet

weg dat dergelijke predikers een punt hebben: zondige praktijken breken het werk van de Geest. Wie toch in zijn hart vooral veel van de wereld zonder God verwacht, zal merken dat de gemeenschap met Hem aan duidelijkheid verliest. Het is de vorm van overspel waarom ooit het volk van God uit het beloofde land werd weggestuurd. Keer op keer had het de gemeenschap verbroken. Wat God daarbij opsomt aan voorbeelden komt griezelig dicht bij praktijken van vandaag, met als kern dat de

mens begint bij zijn eigen verlangens en van daaruit God ergens een plekje in zijn leven geeft, zoals hij het heeft bedacht. Dat is tergend voor Gods liefde, wij leven uit Hem, Hij niet uit ons. Wat Hij ons wil schenken, kunnen wij niet bedenken. Als dat toch uitgangspunt en voorwaarde voor ons wordt, blokkeren wij de gemeenschap met Hem.

Kenmerkend voor de heilige Geest is dan ook dat Hij ons heiligt. Dat Hij dwars door onze eigenzinnigheid heen ons richt op God. Daarbij maakt Hij schoon schip in ons leven. Het is opvallend dat aankondigingen van zijn komst in dat kader staan. Lees Ezechiël 36:16-38, waar God zijn Geest belooft om zijn volk, dat een hart van steen heeft, op-nieuw tot leven te brengen en het zondigen af te leren.

Lees de context waarin Joël 3 staat, de profetie die Petrus op de Pinksterdag citeert. Het blijkt te gaan om redding van het leven dwars door Gods oordeel over alle kwaad heen. Zo bekeken is het werk van de Geest wel zeer liefdevol, maar bepaald geen compliment aan ons.

Zijn komst is de uiterste inzet van God, voor wie de Geest verwerpt blijft geen toekomst over (Mat.12:31). Als je dit weet, hoe heilig en geconcentreerd ga je dan leven, richting het moment van de grote ontmoeting (2 Petr. 3:10-15)? Het is alles of niets.

Samen Gemeenschap met God is ook gemeenschap met elkaar, met allen die zijn Geest ontvangen. Dat ligt in elkaar verweven, het één is niet zonder het ander verkrijgbaar. We eten van het ene brood en drinken uit dezelfde beker. Je kunt niet God liefhebben en je gelovige broeder of zuster haten, want dan ben je een leugenaar (1 Joh. 4:20). Je kunt niet God in je hart sluiten en Hem tegelijkertijd in andermans hart afwijzen. Dat is een belangrijk punt van zelfonderzoek. Meestal gaat iemand net zo met z'n broeders en zusters om als hij met God omgaat. Zo ontstaat de gemeente van onze Heer, de gemeenschap der heiligen.

Toch is daarmee slechts één kant belicht, namelijk dat gelovige mensen elkaar herkennen. Er is ook een andere kant, die vaak minder belicht wordt. C. van der Kooi merkt op, dat protestantse kerken altijd nog een antiklerikaal trekje hebben. Vanuit de geschiedenis laat zich dat verstaan, de hiërarchie in de Rooms-katholieke kerk laat een christen nooit tot mondigheid en zelfstandig-

heid komen. Tegenover de macht van de paus stelden Luther en Calvijn het persoonlijk geloof. In plaats van de mis in het Latijn gaven ze de kerk de Bijbel in de taal van het volk. Maar hiermee zijn we niet alleen een stuk ambtelijke hoogte kwijtgeraakt. Ook ging daarmee

*'God is heilig
jaloers, nog meer
dan een echtgenoot
die zielsveel van
zijn vrouw houdt'*

*'Dwars door onze
eigenzinnigheid heen
richt de Geest ons op
God. Hij maakt schoon
schip in ons leven'*

beseft van leiding verloren die boven het persoonlijke uitgaat, die het lichaam van Christus aangaat.²

Het is nog maar de vraag of de leiding van de Geest begint in losse perso-

nen. Begint Hij niet vanuit Christus en dus vanuit de omvangrijke gemeenschap die Hij aangaat? Het lichaam is niet de optelsom van alle ledematen, het heeft een eigen bestaan waarin de leden hun plek krijgen. Zó ontvangen wij de kerk van de heilige Geest (1 Kor. 12).

Op de Pinksterdag zijn er niet persoonlijke vuurtjes die samen één geheel vormen, maar er is één vuur dat zich in vlammen over allen verdeelt

(Hand. 2:3, zichtbaar in de vertaling NBG '51). De kerk is een gemeenschap die ons geschonken wordt, waarmee de Geest ons overkoepelt en tot een groot 'wij' maakt, meer dan mensen door

*'De leiding van
de Geest begint
vanuit Christus en
zijn omvangrijke
gemeenschap'*

hun gebrekkig samengaan kunnen bereiken. Het is zeer nodig dat wij vandaag ook deze kant van de gemeenschap belichten, dat wij de kerk geloven zoals Christus haar het leven schenkt. De protestantse gelovige heeft een hang naar persoonlijke vrijheid tegenover alles wat in de kerk van boven komt.

Daarin heeft hij een zeker gelijk, maar tegelijk maakt hem dit kwetsbaar. Vrijheid kan hem ook eenzaam maken.

De persoonlijke ruimte wordt zomaar een leegte waarin hij ronddwaalt als een kritische zoeker. Daarbij raakt hij overbelast, omdat dan al het geloof uit hemzelf moet komen. Waar dit zo is, is het nuttig om te zien wat we zijn kwijtgeraakt, het geloof dat het lichaam zijn leden doet leven.

Laten wij God danken voor zijn heilige Geest en zonder ophouden Hem daar om bidden.

1 J. Zijlstra, *50 Hindernissen op de weg naar genezing en hoe deze hindernissen te overwinnen*, Leiderdorp 2000.

2 C. van der Kooi, *Tegenwoordigheid van Geest*, Kok Kampen 2006, blz. 170 e.v.

ADVERTENTIE

Donatus verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en wat daar bij hoort, zoals ruimtes voor kinderopvang, doopvonten, kanselbijbels en orgels. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

Springlevend?

TEKST: MAARTEN J. VERKERK, BIJZONDER HOGLERAAR CHRISTELIJKE WIJSBEGEERTE AAN DE TECHNISCHE UNIVERSITEIT EINDHOVEN EN DE UNIVERSITEIT MAASTRICHT ///

Een van de mooie taken in de kerk vind ik het leiden van de eredienst. Zo'n tien tot twaalf keer per jaar mag ik in onze eigen gemeente of in een andere kerk een preek lezen. Ik vind het fijn om een mooie preek uit te zoeken, een spannend kindermoment te bedenken en als het nodig is de liturgie samen te stellen. In onze gemeente is afgesproken dat we in twee jaar de Heidelbergse Catechismus bepreken. Ook preeklezers nemen daarom regelmatig een zondagsafdeling voor hun rekening. Als je goed op internet zoekt, dan kun je daar prachtige preken bij vinden. Maar eerlijk gezegd spreken de bewoordingen van de Catechismus zelf me elk jaar minder aan. Ik heb het hier niet over de inhoud, maar tot het taalgebruik ervaar ik een steeds grotere afstand. De zinnen die er staan, zal ik nooit zo zeggen. Lange tijd heb ik me daar overheen gezet.

Tot op een gegeven ogenblik een van mijn kinderen wat begon te mopperen toen de Catechismus werd gelezen. 'Pap, ik snap deze zinnen niet. Waarom kan dat niet wat duidelijker?' Mijn reactie was: 'Luister eerst maar naar de preek, dan praten we er later wel over.' Ik was blij dat het een mooie en frisse preek was. Maar hij had wel gelijk: de taal van de Catechismus roept afstand op – bij jongeren, maar ook steeds meer bij ouderen.

Vijftig jaar geleden kreeg ik als 9-jarig jongetje bij het 400 jaar bestaan van de Catechismus een dun rood boekje met de titel *Een springlevend boek van 400 jaar*. Ik heb het nog steeds in mijn boekenkast staan. Maar nu, vijftig jaar later, durf ik het woord 'springlevend' in dit verband niet meer in de mond te nemen. De wereld is zo veranderd dat een nieuw leerboek hard nodig is. Ik juich het

daarom van harte toe als we ervoor kiezen om de Heidelbergse Catechismus met dankbaarheid in het archief te zetten en een aantal jonge en begaafde theologen uit de 'kleine oecumene' vragen om een nieuw leerboek te schrijven. Met een beetje goede wil en souplesse in de omgang met kerkelijke procedures zou dat toch in een jaar of drie, vier rond moeten kunnen zijn. Hier en daar duiden al dergelijke initiatieven op. Wat zou het mooi zijn als een nieuwe tekst de jongeren zou aanspreken. En de ouderen? Het zal even wennen zijn, maar hopelijk zullen ze aanvoelen dat je met dezelfde geloofswaarheden in een modern taalkleed bruggen kunt slaan naar jongere generaties en het nieuwe leerboek om die reden van harte omarmen.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Het is Pinksteren! In dit nummer is er daarom uitgebreid aandacht voor het werk van de heilige Geest die ons met de Vader en de Zoon verbindt én met elkaar. Sinds kort kunt u op de website van De Reformatie één thema-artikel per nummer in zijn geheel downloaden, bijvoorbeeld om te bespreken in uw kring of Bijbelstudiegroep. **Een aantal stellingen die u daarbij kunt gebruiken, vindt u deze keer op pag. 377. Wilt u reageren op de stellingen of op de inhoud van dit nummer, dan kan dat via de website, mail en Twitter.**

Tot aan de zomerstop mag u nog drie nummers van De Reformatie verwachten, die achtereenvolgens gewijd zijn aan de volgende thema's: deugden – hoe ontwikkel je een christelijke levensstijl? (31 mei); verlegenheid rond het onderwerp man/vrouw in de kerk? (14 juni) en slavernij – afgeschaft of nog springlevend? (28 juni). Heeft u suggesties voor thema's die we in het najaar zouden kunnen oppakken, laat het ons dan ook weten via redactie@dereformatie.nl

Gemeenschap, wat maakt het verschil?

TEKST: PETER HOMMES, PREDIKANT TE LEERDAM EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

De Geest geeft gemeenschap in de gemeente van Christus. Hij sticht relaties, schenkt verbondenheid.

Eerst met Christus, en via Christus met elkaar. Maar wat als verschillen de gemeenschap bedreigen, of als zelfs de verbinding wordt verbroken?

Diversiteit hoort bij de christelijke gemeente. Als lichaam van Christus bestaat zij uit allerlei verschillende delen, ieder met zijn eigen functie. De Geest zet mensen op verschillende manieren in door aan ieder gaven te schenken. Hij bedeeft ze iedereen afzonderlijk toe, zoals Hij wil. Ook zijn er verschillende dienende taken en verschillende uitingen van bijzondere kracht. Toch is het één Geest, één Heer, één lichaam (1 Kor. 12).

Deze diversiteit in de gemeente is dienstbaar aan de eenheid die gevonden wordt in Christus. Deze verschillen bouwen daarom op, zij breken nooit af. De ervaring is echter vaak dat verschillen in de gemeente van Christus de eenheid van de gemeenschap bedreigen in plaats van opbouwen. Het kan gebeuren dat broeders en zusters naast elkaar in de kerk zitten terwijl zij grote afstand ervaren en zich niet met elkaar verbonden voelen. Aan het avondmaal hebben zij deel aan het ene brood, terwijl zij

elkaar niet recht in de ogen kunnen kijken.

Versillen kunnen om allerlei redenen uitgroeien tot conflicten, wat leidt tot onverbondenheid. Denk aan verschil in beleving van de erediensten: de waarde-

ring van de liedkeuze, het vasthouden aan bestaande structuren of ruimte voor nieuwe vormen. Denk ook gewoon aan verschil in karakter en verschillende manieren van communiceren, wat kan leiden tot misverstanden en onbegrip.

Op een dieper niveau kan

binnen de gemeente verschil van inzicht bestaan over wat de grenzen zijn van diversiteit; kun je in de gemeente bijvoorbeeld verdragen dat er verschillend wordt gedacht over kinder- of volwassendoop, het toelaten van homoseksuele relaties, de taken van mannen en vrouwen in de kerk?

Eenheid in de verscheidenheid van de Geest klinkt mooi, terwijl de werkelijkheid zo anders kan zijn. Hoe kun je voorkomen dat verschillen uitgroeien tot conflicten?

‘De werkelijkheid van de liefdevolle gemeenschap kan heel weerbarstig zijn’

Duivels genoeg In de Bijbel wordt de duivel in verband gebracht met ruzie, onverbondenheid, conflicten. Dat is vanaf het begin van de wereldgeschiedenis te zien. Op influistering van de duivel kiest de mens al in het paradijs voor zichzelf, en zijn egoïsme betekent een keuze voor het verbreken van de verbinding met God. Zodra er een conflict is met God, ontstaat er ook een conflict tussen de mensen onderling. Adam schuift de schuld af op Eva, en ook Eva neemt geen verantwoordelijkheid voor het eigen handelen. Het kwaad is dan geschied, onverbondenheid het gevolg – met God en met elkaar.

Wanneer de eerste christelijke gemeentes ontstaan, begint de duivel te stoken in de eenheid. Hij doet zijn naam eer aan: duivel komt van ‘diabolos’, lasteraar. Het is zijn doel om anderen verdacht te maken, in diskrediet te brengen. Met duivels genoeg probeert hij zo mensen los te trekken uit de verbinding met Christus, door verschillen te veranderen in conflicten. Hij zet mensen tegen elkaar op. Zo komt er zonde in de verhoudingen tussen broeders en zusters in de gemeente.

Johannes brengt het zondigen rechtstreeks in verband met het werk van de duivel. Wie zondigt, komt uit de duivel voort, want de duivel heeft vanaf het begin gezondigd (1 Joh. 3:8). Johannes maakt dit ook concreet: wie zijn broeder of zuster niet liefheeft, komt niet uit God voort (1 Joh. 3:10).

In het Nieuwe Testament worden de christenen van verschillende gemeentes opgeroepen om stand te houden tegen de listen van de duivel en waakzaam te zijn. Wanneer Paulus van plan is om de gemeente van Korinte te bezoeken, is hij bang dat hij bij zijn komst geconfronteerd zal worden met tweespalt, jaloezie, woede, gekonkel, kwaadsprekerij, geroddell, arrogantie en wanorde (2 Kor. 12:20). Dit bederf van onderlinge relaties wordt veroorzaakt door broeders en zusters die blijven zondigen en zich onttrekken aan de eenheid in Christus.

De werkelijkheid van de liefdevolle gemeenschap kan dus heel weerbarstig zijn. Dat geldt niet alleen vandaag, dat is vanaf het begin zo geweest. Waar gemeenschap in Christus ontstaat, probeert de duivel dit af te breken. Daarom mogen verschillen die ont-aarden in conflicten rekenen op een duivels genoeg, omdat ze de eenheid van de gemeente bedreigen. Terwijl

Christus zijn leven heeft gegeven voor die eenheid.

Christus staat ertussen Het is de heilige Geest van God die zorgt voor de gemeenschap in de gemeente van Christus. Hij laat zien wie Jezus Christus voor ons is en wat Hij voor ons heeft gedaan. Zo brengt de Geest Christus bij ons, en ons bij Christus.

Daarom loopt de relatie met mijn broeder of zuster in de gemeente altijd via Christus. Van nature hebben we misschien niet veel dat ons met elkaar verbindt. We hebben elkaar niet uitgekozen. Zelfs wanneer er een bewuste keus wordt gemaakt voor een gemeente, zijn er altijd broeders en zusters die je zelf niet zou hebben uitgezocht. Maar via Christus zijn we toch aan elkaar verbonden. 'Christus staat ertussen. Alleen door Hem leidt de weg tot de naaste,'¹ schrijft Dietrich Bonhoeffer over onze naaste in de meest brede zin. Dit geldt in het bijzonder voor mijn broeder en zuster in de kerk. Christus is Middelaar, niet alleen tussen God en mens, maar ook tussen mens en mens. Echte verbinding met een ander kan alleen ontstaan via de

gemeenschap met Christus.

'Aanvaard elkaar ter ere van God, zoals Christus u heeft aanvaard', schrijft Paulus aan de gemeente van Rome (Rom. 15:7). Pas wanneer ik beseft hoe Christus mij aanvaardt, kan ik mijn broeder of zuster ook aanvaarden. Christus staat ertussen.

Dit is van groot belang wanneer verschillen dreigen te ont-aarden in conflicten. Voordat ik mijn mening vorm over de verschillen die er zijn in de gemeente en tussen mij en mijn broeder of zuster, moet ik mij eerst richten op de aanvaarding door Christus. Hij heeft mij aanvaard, als zondig mens, met mijn fouten en falen, mijn zonde en gezeur. Hij heeft zijn leven voor mij gegeven in de dood. God bewijst ons zijn liefde doordat Christus voor ons gestorven is toen wij nog zondaars waren (Rom. 5:8). Pas als ik mijn kleinheid inziet door het grote offer van Christus, kan ik mijn broeder of zuster in de ogen kijken. Christus staat ertussen.

Laten leiden Zo verbindt de Geest mij aan Christus, en vanuit zijn aanvaarding mag ik een band hebben en gaan

Echte verbinding

met een ander kan

alleen ontstaan via

de gemeenschap

met Christus'

voelen met mijn broeder en zuster. Het is daarbij wel van belang dat de Geest de ruimte krijgt om deze verbinding te leggen.

In het Nieuwe Testament wordt op verschillende manieren onder woorden gebracht wat onze verantwoordelijkheid is bij het werk van de Geest. Wij moeten ons laten leiden door de Geest, alleen zo kunnen wij Christus toebehoren (o.a. Rom. 8:9).

Het beeld van de wijnstok is krachtig in dit verband. Alleen wie zich laat enten op de wijnstok en aan de wijnstok blijft, kan vrucht dragen (Joh. 15:1-8). Dat kan een pijnlijk proces zijn, want de ranken die vrucht dragen worden gesnoeid, opdat zij nog meer vrucht dragen. Dat we dit niet alleen moeten betrekken op het persoonlijke geloof en de vruchten die daarin tot bloei mogen komen, blijkt uit het vervolg van Johannes 15. Jezus past de verbinding aan Hem als wijnstok direct toe op het liefhebben van elkaar. Hij draagt zijn leerlingen op om elkaar lief te hebben, omdat zij gezien hebben hoe groot zijn liefde is voor hen.

Daarom moet ik mij als christen laten leiden door de Geest. In de gemeente ben ik geroepen om de ander lief te hebben met de innige liefde van broeders en zusters en de ander hoger te achten dan mijzelf. Daarin moet ik Christus navolgen. Zijn liefde voor mij heeft Hem zelfs het leven gekost. Alleen in de kracht van de Geest kan ik hiertoe in staat zijn. Dat betekent dat ik bereid moet zijn me te laten snoeien in mijn relatie met de ander: mijzelf klein maken, de ander hoger achten.

Ontmoeting Gemeenschap der heiligen moet beoefend worden. Het vraagt om concrete ontmoetingen tussen broeders en zusters, ook buiten de

kerkdiensten. In de kerkdiensten op zondag komen Woord en Geest naar ons toe en zien we de genade van God in doop en avondmaal. We mogen ons één weten in ons uitstrekken tot God en knielen voor zijn liefde. In de kerkdiensten staan we als gemeente van Christus voor God als zijn aangenomen kinderen.

Maar in de kerkdiensten is meestal geen ruimte voor gesprek hierover met elkaar, terwijl dat spreken over het leven met en voor God wezenlijk is. Het is belangrijk de broeder- en zusterband te versterken. We mogen genieten van de ontmoeting met God en met elkaar. We mogen wel en wee met elkaar delen en dit samen voor God brengen.

Wanneer dit ruime aandacht krijgt in de gemeente, is dat een medicijn tegen de individualisering en relativisering die de huidige samenleving typeren. Door de Geest samengevoegd tot één lichaam, ben ik deel van het grotere geheel. In de ontmoeting met mijn broeders en zusters hoef ik me dan ook niet groot te houden en beter voor te doen dan ik ben. Ik mag zelfs mijn zonden aan hen belijden en voor me laten bidden (Jak. 5:16).

De ontmoeting met mijn broeders en zusters is ingebed in de gezamenlijke ontmoeting met Christus. Dat geeft de veiligheid om openhartig met elkaar te spreken, te delen, te leven. Onderlinge verschillen kunnen worden besproken,

Eenheid in verscheidenheid

Met elkaar spreken over het leven met en voor God is wezenlijk voor de eenheid in de gemeente. De diensten op zondag lenen zich daar niet voor. Daarom is het belangrijk om daar andere ontmoetingsmomenten voor te creëren of aan te grijpen. De volgende stellingen zijn aan bovenstaand artikel ontleend en bedoeld om samen of persoonlijk na te denken over eenheid in de door diversiteit gestempelde gemeente.

- Om de ander te aanvaarden zoals Christus mij heeft aanvaard, hoef ik niet de standpunten van de ander te aanvaarden.
- Wie zich niet verbonden voelt met al zijn broeders en zusters heeft geen deel aan het ene brood bij het avondmaal.
- Meer aandacht voor de leiding van de Geest brengt de gemeente dichter bij Christus.
- Verschillen zijn een verrijking voor de gemeente.
- Sommige onderwerpen kunnen maar beter niet worden besproken in de gemeente, dat zet de eenheid alleen maar onder druk.
- Ruimte voor ontmoeting met mijn broeders en zusters? Ik ben al blij als ik op zondag naar de kerk kan komen.
- In mijn voorkeur voor een genre liederen moet ik mij niet laten leiden door mijn eigen smaak maar door liefde voor de ander in de gemeente.
- Vasthouden aan afspraken die we binnen het kerkverband hebben gemaakt is een goed argument als er veranderingen worden voorgesteld.
- De gemeente is veilig genoeg om er aan anderen mijn zonden te belijden en door hen voor mij te laten bidden.
- Als er verschil van mening is, ben ik bereid mijn eigen standpunt ter discussie te stellen.

zonder dat we elkaar bij voorbaat veroordelen. In de ontmoeting met elkaar richten we ons dan in al onze diversiteit op eenheid.

Bedding van de Geest

In de gemeenschap van de kerk mag zo de gemeenschap met Christus worden gevierd en beleefd.

De een is niet meer dan de ander, samen zijn we afhankelijk van en ontvangen voor zijn genade.

Zo mogen we leven in de bedding van de Geest. In deze bedding kunnen we spreken over het leven met en voor God en kunnen broeders en zusters elkaar liefdevol aanspreken en vermanen. Discipelschap kan niet zonder discipline.²

Daarom mag er alle aandacht zijn voor de waarheid van het evangelie, in alle eenheid en verbondenheid die de Geest

schenkt. Dat geeft ook de begrenzing, net zoals een bedding begrensd is door haar oevers. Wie zich onttrekt aan de verbondenheid met Christus en zijn broeders en zusters, wie weigert de ander hoger te achten dan zichzelf, doet de gemeente van Christus geweld aan.

De Geest wordt zelf advocaat van de waarheid genoemd, die de wereld duidelijk maakt wat zonde, gerechtigheid en oordeel is (Joh. 16:8-11). Wie zich door de Geest laat verbinden aan Christus en zijn broeder en zuster,

wordt deelgenoot van die waarheid.

Met andere woorden, in de bedding van de Geest mogen christenen elkaar ontmoeten en hun leven afstemmen op Christus. Dat betekent bekering, strijd, gesnoeid worden. Maar Christus belooft zelf bloei aan allen die zich zo aan Hem laten verbinden. Alleen in verbondenheid aan Hem kunnen zondige conflicten worden overwonnen en gezonde verschillen dienstbaar zijn aan de gemeenschap.

Wie weigert de ander

hoger te achten

dan zichzelf, doet

de gemeente van

Christus geweld aan'

1 Dietrich Bonhoeffer, *Navolging*. München: Chr. Kaiser Verlag, 1963. p. 79

2 Uitspraak van Bernard Rootmenssen, geciteerd door Marius Noorloos, *Groeien bij de Bron, kansen voor het christelijk en kerkelijk leven*. Kampen: Kok, 2005. p. 23

ADVERTENTIE

Ook u kunt meebouwen aan gereformeerde theologie

De Stichting Afbouw subsidieert de uitgave van dissertaties en andere wetenschappelijke publicaties van leerlingen van de Theologische Universiteit te Kampen (Broederweg). Sinds 1957, toen de Stichting Afbouw werd opgericht, is al bij meer dan 100 publicaties financiële steun verleend. Zie onze website voor een actueel publicatieoverzicht en overige gegevens.

Er staan nog veel meer projecten op stapel. Het benodigde geld wordt verkregen door middel van giften, schenkingen, legaten en erfstellingen. Als bestuur van de Stichting Afbouw hopen wij ook in de toekomst ons werk te kunnen voortzetten, ter bevordering van de gereformeerde theologische wetenschap. Wilt u ons daarbij helpen?

B. Kamphuis, voorzitter
P.H.R. van Houwelingen, secretaris
J.G. de Kimpe, penningmeester

Adres van de Stichting: Hoefblad 4, 8265 GM Kampen
Bankrekening: 63.18.36.934 • Website: www.stichtingafbouw.nl

STICHTING AFBOW KAMPEN

Reanimatie

NA DEZE WOORDEN BLIES HIJ OVER HEN HEEN EN ZEI: 'ONTVANG DE HEILIGE GEEST'

Johannes 20:22

Hij had het gezegd op die onvergetelijke avond. 'Ontvang de heilige Geest!' Maar hoe doe je dat? Toen we aan het eind van die ongelooflijke dag bij elkaar waren, was Jezus binnengekomen en had met dat bevel afscheid genomen. 'Neem de heilige Geest aan!' Geen lieve belofte aan bange leerlingen, maar een stevig bevel aan aanstaande apostelen. Vlak ervoor had Hij gezegd: 'Zoals de Vader Mij heeft uitgezonden, zo zend Ik jullie uit' (Joh. 20:21). Maar hoe werkt dat, de heilige Geest aannemen? Vreemd vertrouwd was het toen Hij dat bevel inleidde door te blazen! Vreemd, zijn adem als een windvlaag te voelen. Vertrouwd, zoals we het kennen uit het scheppingsverhaal. Toen de Schepper de mens geboetseerd had, 'blies Hij hem de levensadem in de neus' (Gen. 2:7). En zo werd de mens een levend wezen. Geen betere Bijbelplaats om mee te vergelijken wat Jezus deed. Alsof Hij ons leven inblies. Niet als levenloze poppen, maar als apostelen in spe die op Pasen overeind krabbelden. En dieper nog: alsof niet Hij maar wij dood geweest waren en tot leven moesten worden gewekt. Zo staat het in de Bijbelvertaling te lezen waarmee we straks de wereld ingaan: hoe de profeet Elia op de gestorven jongen in Sarefat blies en om nieuw leven bad (1 Kon. 17:21). Alsof de profeet het kind reanimeerde. 'De

HEER verhoorde Elia's smeekbede: de levensadem keerde terug in de borst van het kind.' Echt profetisch: uitbeelden wat de macht van Gods woord is.

Jezus' woord: 'Ontvang de heilige Geest!' en Jezus' daad: zijn adem als een windvlaag over ons heen – ze herinneren aan het scheppingsverhaal uit de Thora en aan het opwekkingsverhaal uit de koningentijd. Maar ook aan dat fantastische visioen uit Ezechiël 37. We waren in ballingschap gestuurd, begraven in de woestijn. Tot de profeet over een dal vol bleke botten uitkeek. Hij kreeg bevel tegen de wind te profeteren: 'Dit zegt God, de HEER: Kom uit de vier windstreken, wind, en blaas in deze doden, zodat ze weer gaan leven!' (Ezech. 37:9). En het gebeurde: alsof er opstanding van doden plaatsvond. Toen zijn we opgestaan en naar het beloofde land teruggegaan om op de grote profeet te wachten.

Nu heeft Hij, de grote profeet, zelf op ons geblazen. Het voelde als uitnodiging bij het bevel: 'Ontvang de heilige Geest!' Om zijn adem in onze longen te zuigen. En vandaag, op Pinksterdag, gebeurt het opnieuw: een geluid als een hevige windvlaag! Als de Heer uitademt en spreekt, word je vanzelf gereanimeerd. Je hoeft alleen maar in te ademen. En, uitademend, zijn woorden weer te geven.

Als de Heer uitademt en spreekt, word je vanzelf gereanimeerd

Vergeving

TEKST: JAN T. OLDENHUIS, EMERITUSPREDIKANT TE GRONINGEN-HELPMAN ///

Op de mannenvereniging ging het onlangs over Paulus in de gevangenis. Felix en Drusilla zochten hem daar op. Stel je even voor: twee vorstelijke personen die een gevangene opzoeken om te horen 'wat hij over het geloof in Christus Jezus te zeggen had' (Hand. 24:24)! Zou dat geen wending kunnen brengen in zijn lot?

En wat doet Paulus? Hij spreekt over 'gerechtigheid, zelfbeheersing en het komende oordeel van God.' Zou hij nou niet wat anders hebben kunnen bedenken? Het komende oordeel van God nota bene. Tegenover een Felix die al heel wat mensen in de ellende had gestort en zich om de hoge deugden van gerechtigheid en zelfbeheersing niet zo bijster bekommerde. En tegenover een Drusilla, bij wie als Jodin die woorden zo scherp zullen zijn aangekomen. Ze konden met een knip van de vinger het lot van de gevangene veranderen. Was het naïviteit van Paulus? Of durf en besef van zijn zending? Was hij niet het instrument om de naam van zijn Zender uit te dragen onder volken en heersers (Hand. 9:15)?

En wat gebeurt er? Felix wordt bang. Hij liet het afweten. En Paulus bleef in de boeien. Als hij nou toch eens zijn boodschap wat anders had ingekleed...

Oordeel De schets die we op de mannenvereniging gebruiken, reikte een stelling aan waarover we onze mening moesten geven: 'Prediking en pastoraat

waarin niet de zonden worden aangewezen en niet het oordeel wordt aangezegd, schieten ernstig tekort.'

Daarover kwam de bespreking op gang. Ervaringen werden uitgewisseld, zelf opgedaan of van anderen gehoord: goede preken, slechte preken, preken die je raken en andere die je niets doen, juist omdat ze de diepgang missen van de ernst van de Bijbelse boodschap. Is het niet opvallend dat Paulus zelfs vanuit de gevangenis tegenover deze vorstelijke

*'De kerk kan niet
volstaan met dat
wat de mensen mooi
en fijn vinden'*

personen spreekt over gerechtigheid, zelfbeheersing en het komende oordeel van God? Ontkomen we ook in eigen kring wel voldoende aan de tendens naar aanpassing van de boodschap, het gladgestreken evangelie dat nooit meer iemand prikt of zeer doet, het gemis aan grote woorden die de profeten gebruiken en die ook uit de mond van Jezus staan opgetekend? Staat de boodschap van de Bijbel niet altijd in het kader van die laatste ernst? Gaat het in preken niet vaak over God die ons altijd liefheeft en ons altijd opvangt, die er is voor ieder en die alles goedmaakt? Blijft het niet vaak bij voorbeelden die 'uit het leven gegrepen zijn' gecombineerd met

de bekende loopjes 'is het bij u ook zo?', 'voelt u dat ook zo aan?', of 'herkennen we dat wel bij onszelf?' Komen we dan niet heel geleidelijk en haast onweersaanbaar uit bij het altijd aantrekkelijke moralisme en het altijd hoog scorende exemplarisme?

Niemand moet hier generaliserend spreken. Maar zet de stelling uit de schets bij Handelingen 24 ons niet terecht aan het denken?

De 'ere Gods' Ik heb nog eens opgezocht wat Van der Vegte ooit schreef over de preken van Calvijn in *Het Gepredikte Woord* (1938): 'Het doel der prediking ligt bij hem nooit primair in de mensch. Calvijn verzet zich nadrukkelijk tegen een prediking die anthropologisch is ingesteld.' Het gaat hem altijd om de 'ere Gods'. Daarmee raakt het zicht op de redding van mensen niet uit het oog. Het één is onlosmakelijk met het ander verbonden. Van de Vegt spreekt over het dubbele doel van de prediking. Hij geeft schitterende citaten waaruit blijkt dat de 'eer van God' verbonden wordt met 'onze zaligheid'. Dat voorkomt een eenzijdig accent op de hoorder in de preek. Ik denk dat het behartigenswaardig is om Calvijn daarover te lezen. Maar ja,

Paulus voor Felix, 1752. William Hogarth (1697-1764).
Te zien in het Indianapolis Museum of Modern Art ///

hij sprak in een andere tijd. Wie hem te ouderwets vindt, moet het heel wat sappiger geschreven boekje van A. van der Beek, *Is God terug?* (2010) dan maar lezen. Over de verwerking van preken aan de hand van vragen als: wat waren je gevoelens erbij? wat heeft het je gedaan?, schrijft hij: 'Allemaal subjectieve vragen. De eerste vraag zou moeten zijn: Wat is hier gezegd? En is dat waar?' De kerk kan niet volstaan met dat wat de mensen mooi en fijn vinden. En preken kunnen niet worden afgerekend op dat wat de oren streelt. De Bijbelse boodschap vergt studie, fijnzinnigheid, vroomheid, respect voor de tekst en diepe eerbied voor God die spreekt, inleving, warmte en inzet. Dat moeten de hoorders merken. Dat geldt tenslotte voor alle preken. Als preken pasmund worden, wordt de boodschap goedkoop.

De kern Er is in 2012 een boekje verschenen van drs. H. de Jong over de kern van het christelijk geloof: *Vergeving*. Het is een juweel. Ik schrijf de hele alinea

over waarmee het Woord Vooraf begint. Elke zin is een voltreffer. 'De tijd lijkt aanstaande dat we ophouden de boodschap van het evangelie zo te verwoorden dat we er de goedkeuring van de samenleving mee zoeken te verkrijgen. De schijn is lang opgehouden dat de kerk eigenlijk hetzelfde bedoelde als alle goedwillende mensen. Het eigene van de Bijbelse boodschap werd ten onder gehouden. Niet eens zozeer ontkend of bestreden, maar verzwegen. Geloven wilde zeggen dat God van je hield, dat je er als mens mocht zijn, dat je streefde naar politieke gerechtigheid en dat je voor het behoud van de groene aarde was. Maar niemand bekeerde zich op die boodschap, de kerken stroomden er bij leeg. Het wordt nu tijd dat we terugkeren naar de kern van ons geloof die bestaat uit het feit dat God ons om Christus' wil de zonden vergeeft. En

zonde is, voorbij alle oppervlakkigheden die je daarover kunt horen, dat wij God op het hart trappen. Hij wil een verbond met ons en wij wijzen Hem af, terwijl in dat verbond niets minder dan ons leven gelegen is'.

En even verder: 'Zullen bij deze boodschap de kerken weer vol worden? Dat verwacht ik niet, maar wie God echt zoeken, zullen op die oude kern afkomen en er blij mee zijn. En ook inspiratie opdoen voor verder weg liggende christelijke doeleinden. Het is de parel van grote waarde waarvoor we alles moeten verkopen om hem in bezit te krijgen. De keerzijde is dat wij erom geminacht zullen worden omdat het mensbeeld dat ermee gepaard gaat niet optimistisch genoeg is. De kloof met de wereld wordt er diep, zeer diep van'.

Bestaansrecht De ramen van het gesloten vrijgemaakte kerkhuis zijn open gewaaid, de deuren klapperen in de hengsels, de wind waait er dwars doorheen. Nu blijkt wat er niet vast zat. Maar we moeten wel weten wat per se vast moet blijven zitten. Dat is de verkondiging van een boodschap: de boodschap van de Bijbel, van God die zijn Zoon inzette voor zondaren die vergeving nodig hebben. Dat is een geweldige boodschap, die niet 'naar het vlees' is, maar wel het enige echte evangelie dat redding brengt. Het doorgeven van deze boodschap is het enige bestaansrecht van een kerk

'De ramen van het gesloten vrijgemaakte kerkhuis zijn open gewaaid. Nu blijkt wat er niet vast zat'

of een kerkje. Zullen de kerken er weer vol van worden? 'De kloof met de wereld wordt er diep, zeer diep van.'

Tegen Jezus zeiden de mensen: uw woorden zijn hard, wie kan daar naar luisteren? En ze liepen bij Hem weg. En toen zei Hij: wat Ik gezegd heb, is Geest en leven.

Tot aan Verweggistan

TEKST: ROB VAN HOUWELINGEN, HOOGLEERAAR NIEUWE TESTAMENT AAN DE TU IN KAMPEN ///

‘Maar wanneer de heilige Geest over jullie komt, zullen jullie kracht ontvangen en van Mij getuigen in Jeruzalem, in heel Judea en Samaria, tot aan de uiteinden van de aarde’

Handelingen 1:8

Verweggistan is een denkbeeldig land dat we kennen uit de Donald Duck. Oom Dagobert reist er vaak naartoe, als hij weer eens probeert zijn rijkdom te vergroten. Waar het ligt, wordt niet helemaal duidelijk, want behalve in een warm en waarschijnlijk zuidelijk Verweggistan is Donald ook weleens in een Verweggistan vlakbij de Noordpool geweest.

Ook in het gewone leven gebruiken we deze term wel eens. Bijvoorbeeld als iemand naar een ver land is vertrokken, maar we weten de naam niet meer. Of een Nederlandse militair die uitgezonden is naar Afghanistan stuurt zijn familie een levensteken met: ‘Groeten uit Verweggistan.’

Vredesmissie Jezus spreekt over de uiteinden van de aarde tegen mensen die binnenkort uitgezonden worden op een wereldwijde vredesmissie. Het zijn de apostelen die Hij zelf had uitgekozen en van wie alle namen opgenoemd worden in Handelingen 1:13: ‘Petrus en Johannes, Jakobus en Andreas, Filippus en Thomas, Bartolomeüs en Matteüs, Jakobus, de zoon van Alfeüs, en Simon de IJveraer en Judas, de zoon van Jakobus.’ Na zijn opstanding uit de dood was Jezus herhaaldelijk in hun midden verschenen om met hen te spreken over het koninkrijk van God (vers 3). Zij staan nu in dienst van dat rijk. Ze worden de vertegenwoordigers ervan, ambassadeurs, ze worden ‘getuigen’. Die term komt in het vervolg telkens terug (1:22; 2:32; 3:15; 4:33; 5:32).

Deze uitgezondenen getuigen niet van hun persoonlijk geloof, maar ze zijn de officiële getuigen van Jezus. In die hoedanigheid gaan ze overal vertellen wat ze met Hem hebben meegemaakt en van Hemzelf hebben gehoord. Als een steen in de vijver zal hun verkondiging steeds wijdere cirkels trekken: te beginnen bij het middelpunt Jeruzalem, waar ze op Pinksteren de kracht van de heilige Geest ontvangen, via Judea en Samaria tot ver buiten het land Israël: de wijde buitenwereld. Een uniek getuigenis zoekt de uiterste grenzen op.

Proeftuin Zelf was Jezus nooit over de grens geweest, al had Hij zich wel eens teruggetrokken in de streek van Tyrus en Sidon. Waarom heeft Hij eigenlijk geen wereldreis gemaakt om zich aan alle volken te presenteren, van hier tot Tokio? Toen een niet-Joodse vrouw uit de grensstreek Hem vroeg haar dochter te genezen, beriep Jezus zich erop dat Hij slechts een binnenlands mandaat had. ‘Ik ben alleen gezonden

naar de verloren schapen van het volk van Israël.’ Maar de vrouw bleef aandringen. Jezus preeks haar vanwege haar vasthoudende geloof en genas haar dochter (Mat. 15:21-28). Hij voelt zich verantwoordelijk voor al zijn schapen, ook wanneer die niet uit de Joodse schaapskooi afkomstig zijn. Het zal één kudde worden, onder leiding van één Herder (Joh. 10:16).

‘Bij Spanje hield voor

Paulus de wereld

op. Dat was pas

echt Verweggistan’

Omdat de God van Abraham, Isaak en Jakob alle volken op het oog heeft, denkt Jezus internationaal. Zijn werkterrein beperkte zich tijdens zijn aardse leven tot Israël, maar dat was een proeftuin voor de wereld.

Eén volk vertegenwoordigt de mensheid. Jezus is geen Joodse nationalist, geen behartiger van groepsbelangen. Bij Gods Zoon kan iedereen terecht. Juist daarvoor offerde Hij zijn leven op, om ook niet-Joden bij de God van Israël te brengen. Toen er enkele Grieken in Jeruzalem kwamen die Jezus graag wilden ontmoeten, vergeleek Hij zichzelf met een graankorrel die in de aarde gezaaid wordt. Alleen

doordat die korrel sterft, kan zij veel vrucht voortbrengen (Joh. 12:23-24). Zo zou de dood van de Messias van Israël een internationale beweging op gang brengen. Het christendom is geen splinterpartij, maar een wereldgodsdienst. Vandaar dat de opgestane Heer zijn gezanten liet uitzwermen.

Agenda De tekst uit het boek Handelingen lijkt wel een soort agenda die door de uitgezondenen wordt afgewerkt. Eerst Jeruzalem (hoofdstuk 1-7), vervolgens Judea en Samaria (hoofdstuk 8-9), tot de uiteinden van de aarde (hoofdstuk 10-28). Speciaal voor die laatste fase, de beweging van Israël naar de volken toe, werd een extra apostel aangesteld: Paulus. Na verschillende verre reizen te hebben gemaakt en veel niet-Joden te hebben bereikt met het evangelie, bevindt hij zich aan het slot van Handelingen in Rome. Zou 'het uiteinde van de wereld' op Rome slaan, zoals verschillende uitleggers denken? Maar Rome ligt niet in Verwegistan. Dit was niet het einde, maar het *centrum* van de antieke wereld. Zelf dacht Paulus ook aan verre volken (Hand. 13:47 citeert Jes. 49:6). Met het bereiken van Rome was wel een beslissende stap voorwaarts gezet, maar Handelingen 1:8 blijft nog steeds fungeren als missionaire agenda.

Onze zee Een wereldbol kende de Grieks-Romeinse cultuur uiteraard nog niet. De antieke geografie werd beheerst door de Middellandse Zee, in het Latijn *mare nostrum* genoemd: 'onze zee.' Die werd grotendeels omsloten door het Romeinse Rijk. Eigenlijk een zoutwatermeer, een binnenzee met land eromheen, zoals de Kaspische Zee. Men stelde het zich verder ongeveer zo voor, dat de aarde aan alle kanten omspoeld werd door enorme zeeën of oceanen. En waar

Een wereldbol kende de Grieks-Romeinse cultuur nog niet. De antieke geografie werd beheerst door de Middellandse Zee, in het Latijn *mare nostrum* genoemd: 'onze zee.' ///

de oceaan begint, houdt het vasteland op. Daar stopt de aarde. Ligt achter de horizon een soort Bermudadriehoek, waar schepen op mysterieuze wijze verdwijnen?

Aangezien er vier windstreken zijn, had de aarde volgens het antieke wereldbeeld ook vier uiteinden. In het noorden was dat de poolstreek, in het oosten India, in het zuiden Ethiopië, in het westen Spanje. Dit weten we mede dankzij Strabo, die rond het begin van onze jaartelling een geografisch standaardwerk schreef. Over het westelijke uiteinde meldt hij: 'Gades is gelegen aan het uiterste van de aarde.' Gades, het tegenwoordige Cádiz in Spanje, was de belangrijkste handelsstad aan de westgrens van het Romeinse Rijk. Bij die uithoek hield de wereld op, omdat de Middellandse Zee voorbij Gibraltar overgaat in de Atlantische Oceaan.

Spanjeplannen Paulus had ook plannen om naar Spanje te gaan, zoals hij meldt in zijn brief aan de Romeinen (15:24 en 28). Het was hem op dat mo-

ment nog steeds niet gelukt een bezoek aan Rome te brengen. Paulus wilde er nu alsnog op doorreis naartoe, om door de gemeente voortgeholpen worden voor zijn reis naar Spanje. Daar hield voor hem de wereld wel op. Dat was pas echt Verwegistan.

Terugkijkend op zijn werk als apostel, kan Paulus zeggen: 'Zo heb ik vanuit Jeruzalem en helemaal tot aan Illyrië het evangelie van Christus verspreid' (Rom. 15:19). Ook voor hem was het begonnen in Jeruzalem. Illyrië ligt aan de westkant van de Balkan, slechts door de Adriatische Zee van Italië gescheiden. Zo ver was Paulus inmiddels gevorderd. Hij hoefde bij wijze van spreken nog maar twee reuzenstappen te zetten tot het eindpunt. Via Rome wilde hij naar Spanje om zijn missionaire wereldreis te voltooien.

Volgens de vroegchristelijke traditie is Paulus na zijn gevangenschap in Rome vrijgekomen, zodat hij inderdaad de gelegenheid kreeg zijn Spanjeplannen te realiseren. Zo lezen we in 1 Clemens,

een brief uit het eind van de eerste eeuw na Chr.: 'Paulus was een heraut, zowel in het Oosten als in het Westen; hij onderwees heel de wereld in gerechtigheid en ging tot het uiterste Westen.' Deze brief is geschreven vanuit Rome, dus met 'het uiterste Westen' wordt Spanje bedoeld. Hoe die laatste zendingsreis van Paulus verlopen is, weten we niet. Geen enkele kerk in Spanje claimt door hem te zijn gesticht. Wel waren er volgens Ireneüs (eind tweede eeuw na Chr.) al christelijke kerken op het Iberische schiereiland. Misschien heeft de reis maar kort geduurd of was die niet erg succesvol. Sowieso was er de taalbarrière. In Spanje werd uitsluitend Latijn gesproken. En Paulus was in Illyrië ook qua taal aan zijn grens gekomen; daar hield het Griekssprekende deel van het Romeinse Rijk op. Bovendien ontbrak het aan ondersteuning. Paulus kon onderweg altijd beginnen bij de synagoge, maar in Spanje was toen nog geen grote joodse gemeenschap. Dit alles neemt niet weg dat hij binnen de antieke wereld wel het uiterste van de aarde heeft bereikt, althans het verre Westen.

Lage Landen Hoewel de apostel Paulus dus tot het uiterste is gegaan, had Jezus, toen Hij de gezanten van het koninkrijk

instrueerde, nog veel verder gedacht. Hij wilde dat het evangelie werd verkondigd over *heel* de aarde en dat *alle* volken zouden worden opgeroepen tot inkeer te komen. Als gevolg van deze instructie uit de begintijd kwam het christendom ook in de Lage Landen bij de zee – al is het dan niet de Middellandse Zee. Dit moet ons bescheiden maken: het evangelie is niet bij ons begonnen en houdt niet op bij onze westkust (vgl. 1 Kor. 14:36). Het blijft voortdurend in beweging, want het wil 'in de hele wereld verkondigd worden als getuigenis voor alle volken' (Mat. 24:14). Bij zending en hulpverlening in de wereld volgt de christelijke kerk het spoor van de apostelen en hun getuigenis naar alle windstreken. Zo komen bijvoorbeeld Papoea's met hun boomhutten of kinderen uit het verre binnenland

van Afrika bij ons in beeld. Maar wat is ver? Dat ligt eraan vanuit welk punt je kijkt. De gemiddelde christen is allang geen Jeruzalemse Jood meer, ook geen lutherse Duitser, maar een charismatische latino, een anglicaanse Afrikaan of een gereformeerde Aziaat. Na de verkiezing van de Argentijn Jorge Bergoglio tot paus Franciscus I kon er een grapje af op het balkon van het Sint-Pietersplein in Rome. 'De kardinalen zijn mij helemaal aan het andere eind van de wereld komen halen,' zo sprak de kersverse rooms-katholieke kerkvorst. Als Rome het centrum is, dan ligt Buenos Aires in een uithoek van de wereld. Maar al sinds 1970 spreken wereldwijd gezien de meeste christenen Spaans. Verweggistan kan ineens heel dichtbij komen...

ADVERTENTIE

- Unieke aanbieding -

Lees nu het ND

en ontvang **GRATIS** een Samsung Galaxy Tab 2 7" t.w.v. € 240,-!

Met deze zeer handzame 7" Tablet leest u prettig waar en wanneer u maar wilt het Nederlands Dagblad. De krant met de c van christelijk.

U mag kiezen:

- **6 dagen papier + digitaal**
voor € 29,95 per maand (24 mnd)
- **6 dagen digitaal + zaterdag papier**
voor € 19,95 per maand (24 mnd)
- **6 dagen digitaal**
voor € 19,95 per maand (24 mnd)

Voor opgave en meer opties zoals 3G en een 10" versie van de Galaxy Tab kunt u kijken op onze actiewebsite

nd.nl/tablet

nd ©

ADVERTENTIE

HAD IK EERDER MOETEN DOEN

individuele en groepsretraites

Wacht niet te lang. Neem tijd voor jezelf. Om ruimte te creëren voor een nieuwe weg, een nieuw begin. Een retraite op de Hezenberg geeft je daar tijd en gelegenheid voor.

gastvrij onthaal | met of zonder programma
eigen kamer | Kapel-momenten

landgoed HEZENBERG

BEZINNEN | GROEIEN | HELEN

RETRAITE

in een oase van rust en ruimte

WWW.HEZENBERG.NL

038 - 444 52 51

Gods gerechtigheid in Nederland

TEKST: BRAM BEUTE, ADVISEUR BIJ DE VERRE NAASTEN, PREDIKANT TE NUNSPEET EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

In de Bijbel gaan er meer teksten over recht en gerechtigheid hier op aarde dan over de hemel, de heilige Geest of de rechtvaardiging door het geloof. Wat betekent de boodschap van de Bijbel over gerechtigheid voor de Nederlandse samenleving? Mag je verwachten dat die zich daar iets van aantrekt en moeten we ernaar streven dat

Nederland zoveel mogelijk lijkt op Gods koninkrijk?

De wetten van Mozes schrijven voor hoe Israël het leven in het beloofde land moet inrichten. Gerechtigheid houdt in dat er voor iedereen die deel uitmaakt van het volk van God plek moet zijn. Die plek moet op allerlei manieren beschermd worden tegen geweld, uitbuiting of gewoon domme pech. Vandaar het jubeljaar en de vrijsteden. Veel profeten roepen Israël op om recht te doen. Het zoeken van God zonder het zoeken naar een

Diakoniearmen in de Buurkerk te Utrecht, 1880. Jozef Hoevenaer (1840-1926) ///

goede behandeling van arbeiders en slaven is waardeloos.

Jezus' verkondiging van het koninkrijk van God sluit hierbij aan. Dat is waar het volgens de Heer vooral om gaat: als je eerst maar het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid zoekt, komt de rest er vanzelf wel achteraan (Mat. 6:33). In het spoor van Jezus delen de leden van de eerste christelijke gemeente alles wat ze hebben met elkaar, zodat niemand tekort komt. Ook worden in de brieven christenen verschillende keren opgeroepen om in navolging van Christus te delen met en om te zien naar de armen in hun midden en hun recht te doen (bv. Jak. 5:1-6) of juist om om te zien

naar christenen in Jeruzalem die honger lijden (2 Kor. 8, 9).

Nederland Hoe past dat spreken over gerechtigheid bij onze Nederlandse samenleving? Verschillende keren hoorde ik van buitenlandse christenen dat ze onder de indruk waren van hoe christelijk Nederland was. Ze wezen dan bijvoorbeeld op het feit dat in Nederland iedereen recht heeft op medische hulp, scholing en rechtsbijstand. Dat is niet voorbehouden aan een bepaalde groep mensen die genoeg geld hebben of tot de juiste clan behoren. Recht en barmhartigheid moet er zijn voor ieder mens.

Ik vond het een eye-opener. Solidariteit en zorg voor de zwakken zijn geen universele principes, maar hebben christelijke wortels. Onze ziekenhuizen waarin iedereen die hulp nodig heeft verzorgd kan worden, zijn de voortzettingen van de oude gasthuizen.

Gasthuizen werden al in de Middeleeuwen opgericht door de kerk om allerlei zieken te ontvangen en te verzorgen. Nog eerder waren het de christenen die na een veldslag het slagveld bezochten om de gewonden, van welke partij ook, te verzorgen en de doden te begraven.

Veel van wat we nu zien als een kwestie van beschaving is voortgekomen uit het christelijk geloof.

Daarbij moet overigens ook tegelijk gezegd worden dat het institutionele christendom ook vaak een tegenwerkende kracht is geweest als het ging om de emancipatie van arbeiders, vrouwen of kinderen. Vaak leek de kerk samen te werken met de heersende macht om de mensen eronder te houden. Marx' uitspraak dat godsdienst opium voor het volk is en de afschuw van het communisme voor godsdienst, waren niet uit de lucht gegrepen.

Demonisch De meeste Nederlanders zien in solidariteit, recht en barmhartigheid geen typisch christelijke waarden meer. Velen associëren het christendom eerder met conservatisme en onderdrukking. Daardoor is het moeilijk om in Nederland duidelijk te maken waarom we juist vanuit de Bijbel kunnen leren wat gerechtigheid en barmhartigheid zijn, veel moeilijker dan bijvoorbeeld in India of Congo. Er zijn daarom ook christenen geweest die meenden dat het niet de taak van de

overheid is om door middel van allerlei uitkeringen te zorgen voor de zwakken. Met name vanuit de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) kwam er na de oorlog fel verzet tegen de opbouw van de verzorgingsstaat. Daarmee zou de

'Solidariteit en zorg

voor de zwakken

zijn geen universele

principes, maar hebben

christelijke wortels'

overheid de kerk van haar voornaamste taak beroven, namelijk het verzorgen van de armen. De verzorgingsstaat zou als de antichrist zijn en mensen verleiden om zich niet tot ware gemeenschap met Christus te keren. Er zou iets 'demonisch' in zitten: de verzorgingsstaat wordt

een verleidelijke imitatie van de ware gemeenschap, de kerk. Daarom zou de kerk niet anders kunnen doen dan zich verzetten tegen de verzorgingsstaat vanuit haar isolement.

Vijftien portretten Cornelis Veenhof (1902-1983) was een van de vrijgemaakte leiders die dit standpunt verdedigden. Hij was hoogleraar aan de Theologische Hogeschool in Kampen, maar ook voorzitter van de Gereformeerde Kinderbescherming, de Gereformeerde Diaconale Conferentie en de Vereniging voor Christelijk hulpbetoon aan tbc-lijdens. Zijn standpunt dat juist de kerk moest zorgen voor de zwakken, wilde hij duidelijk ook zelf mee vormgeven.

Veenhof is een van de mensen van wie een geschreven portret te vinden is in het boek *Bevlogen theologen: Geëngageerde predikanten in de negentiende en twintigste eeuw*. Behalve Veenhof staan er nog veertien andere Nederlandse protestantse theologen in beschreven. Allemaal waren ze met woord en daad bezig met de maatschappelijke problemen van hun tijd.

Het standpunt van Veenhof is extreem.

Maar hij was niet de enige van de vijftien theologen die weigerde de inzet van het evangelie voor recht en gerechtigheid te identificeren met de inzet voor algemene maatschappelijke verandering. Ook Johannes Cornelis Sikkel (1855-1920), predikant en volgeling van Abraham Kuiper, zag de armenzorg niet als taak van de overheid, maar van de kerk. Tegelijk had hij, overigens net als Veenhof, wel oog voor het falen van de kerk. Hij verzette zich tegen het socialisme dat Gods 'ordinantiën' doorbreekt, maar realiseerde zich dat de kerk in haar taak vaak schromelijk tekortschoot. Het 'socialisme is tegen de binnenwanden van de muren van de kerken ontkiemd, in de harten van wie daar koud zaten of stonden.'

Gods koninkrijk Er waren er echter ook die minder moeite lijken te hebben de Bijbelse woorden direct op de samenleving van toepassing te verklaren. Maar wie dat doet, heeft wel een probleem. De samenleving valt niet samen met Gods koninkrijk. De boodschap van recht en gerechtigheid is in de Bijbel gefundeerd in God zelf, in zijn rechtvaardigheid en zijn koninkrijk. Als je die boodschap op de samenleving toepast, moet die samenleving wel naar God willen luisteren. Het alternatief is om het nog wel over de waarden recht en gerechtigheid te hebben, maar dan los van God.

Verskillende hervormde theologen uit de 19e eeuw betrokken de Bijbelse boodschap direct op de samenleving. Zij zagen Nederland als een christelijk land en deden daarom vanuit de Bijbel een appel. Dat ging ook meestal samen met een streven naar een verdere kerstening van de samenleving. Mensen moesten God kennen om naar zijn geboden te kunnen leven. Zo streefde Petrus Hof-

stede de Groot (1802-1886), hoogleraar in Groningen, maar ook actief in het bestuursorganen van het onderwijs, naar protestants godsdienstig onderwijs op alle scholen. Dat leverde uiteraard van Katholieke en Joodse zijde verzet op. Ottho Gerhard Heldring (1804-1876) was predikant en zette zich met hart en ziel in voor armen en prostituees. Hij voelde zich daartoe door Christus zelf geroepen, die immers gezegd heeft dat wie gezorgd heeft voor de armen, dat voor Hemzelf heeft gedaan (Mat. 25:40). Heldring ging echter verder dan alleen het organiseren van particuliere hulp. Hij zette zich ook in voor werkverschaffing en een eerlijk belastingstelsel. Tegelijk riep hij op tot boetedoening en zelfverloochening. Dat laatste begrepen zijn medestrijders voor meer rechten voor de armen meestal niet.

Idealen Uiteindelijk moeten we constateren dat het 19e-eeuwse ideaal van de verdere kerstening van Nederland niet gehaald werd. Tegelijkertijd verbeterden voor vrijwel alle inwoners van Nederland in de 20e eeuw de maatschappelijke omstandigheden sterk. Misschien voor een deel dankzij de inzet van christenen, maar ook vaak ondanks kerken en christenen die zich verzetten tegen allerlei vormen van emancipatie. In de 20e eeuw zie je daarom een andere beweging onder de 'bevlogen theologen'. Niet langer was er het ideaal van de kerstening van Nederland. Men ging zoeken naar samenwerking met niet-christenen in de strijd om recht en gerechtigheid. Die idealen kwamen daarmee meer op zichzelf te staan. Dat zij uiteindelijk wortelen in God leek minder relevant geworden. De 20e-eeuwse 'bevlogen theologen' waren vaak veel minder orthodox dan hun voorgangers. Hun 19e-eeuwse collega's verdedigden

hun strijd voor gerechtigheid met een beroep op de Bijbel. Dat vanzelfsprekende gezag verloor de Bijbel in de 20e eeuw, zowel bij 'de gewone mensen' als bij de theologen. Omdat bovendien de verzorgingsstaat veel klassieke taken van de kerk overgenomen had, werd het minder voor de hand liggend dat gemeentepredikanten zich ook metterdaad inzetten voor allerlei maatschappelijke belangen. Veel predikanten trokken zich terug in hun gemeentewerk. De 'bevlogen theologen' van de 20e eeuw stonden meer en meer aan rand van de kerk en ontpopten zich tot actievoerders en politici.

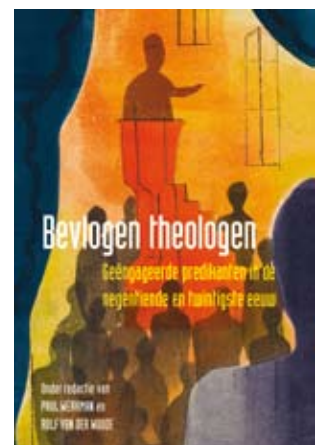
Zuid-Amerika Koos Koster (1936-1982) was zo iemand. Hij zag zijn (gereformeerde) kerk als te conformistisch en werd uiteindelijk journalist in Zuid-Amerika om het onrecht van de overheid daar aan de kaak te stellen. In 1982 werd hij met andere journalisten door het leger van El Salvador doodgeschoten. Met zijn dood komt er meer aandacht voor de problemen in Midden-Amerika en de rol van de Verenigde Staten daarin dan tijdens zijn leven. Een ander voorbeeld is Ab Harrewijn (1954-2002). Hij begon als 'industriepastor', op de grens van kerk en samenleving. Hij zal zijn loopbaan en zijn leven eindigen als Tweede Kamerlid voor Groen Links.

Wat doen wij?

Bevlogen theologen roept de vraag op naar de verhouding van de Bijbelse idealen van recht en gerechtigheid en onze samenleving nu. Allereerst door de aansprekende verhalen van vijftien mensen die allen diep geraakt waren door het onrecht en de ellende van anderen. Zij zetten zich in, gedreven door verlangen naar recht en geïnspireerd door het

evangelie. Wat doen wij? Wij kunnen niet meer zoals de 19e-eeuwse Nederland aanspreken alsof het een christelijk land is. Het verzet tegen de verzorgingsstaat van Veenhof is een verloren strijd gebleken. Moet daarom maar het streven naar gerechtigheid in de samenleving vooral door die theologen gebeuren die aan de rand van de kerk staan? Dat lijkt me niet. Je zou een groeiende taak voor de kerk van de toekomst kunnen zien, aangezien de verzorgingsstaat nu langzamerhand weer wordt afgebroken of geminimaliseerd. Toch moet de betrokkenheid van de kerk op de samenleving niet afhangen van wat de overheid al dan niet geregeld heeft. De kerk is geroepen Gods gerechtigheid te zoeken en niet allereerst de gaten van de verzorgingsstaat op te vullen. Soms kan dat er mee samen hangen, maar soms gaat dat precies in tegen wat de overheid zou willen. Het zou mooi zijn als *Bevlogen theologen* christenen inspireert om in deze tijd wegen te zoeken om zich in te zetten in de samenleving, geleid door het evangelie.

N.a.v. Paul Werkman en Rolf van der Woude (red.), *Bevlogen theologen. Geëngageerde predikanten in de negentiende en twintigste eeuw*. Hilversum (Uitgeverij Verloren B.V.), 2012. 448 pagina's, € 38,-

50 JAAR COGG

Op 19 september 2013 is het 50 jaar geleden dat het COGG opgericht is. Op die datum houden we de jaarlijkse conferentie in De Aker in Putten onder de titel: 'Samen met alle heiligen. Hoe katholiek is de gereformeerde gezindte?' Met medewerking van: prof. dr. F. van Lieburg, ds. A. J. Mensink, ds. A. de Snoo, dhr. W. Büdgen, ds. P.L.D. Visser. Er is ruimte voor gesprek met de aanwezigen en er wordt ook een boek gepresenteerd: *Verscheurd Verlangen*. Scribenten o.a.: prof. dr. F. van Lieburg, ds. P.D.J. Buijs, ds. A. de Snoo, ds. W. Visscher en ds. A.J. Mensink. Tijd: 14.00 uur (vanaf 13.30 uur inloop) - 20.00 uur. Entree: €5,-, broodmaaltijd €15,-. Voor nadere informatie en aanmelding: drs. I.A. Kole, secr. COGG, tel. 0182-362588 (i.a.kole@hetnet.nl).

LEREN LUISTEREN NAAR EVANGELISTEN EN APOSTELN

De cursus Nieuwe Testament onder leiding van prof. dr. J. van Bruggen zal D.V. in het najaar een vervolg krijgen met een nieuw thema. De cursus omvat dan weer een najaars- en een voorjaarsmodule van elk drie cursusavonden.

Het thema zal zijn: Het evangelie eerst voor de joden, met de onderwerpen: (a) Joden-

dom en evangelie, (b) Wet en evangelie, en (c) Het gelovige Israël en de onbesneden christenen. En in het voorjaar van 2014 het vervolgthema: Het evangelie voor de volken, met de onderwerpen: (a) Teruggeroepen tot de Schepper, (b) Verlost van de doodswet, en (c) Ingelijfd in Israël: Gods voortgaande werk.

Cursusdata: Groningen: 15 oktober, 5 en 19 november; en 18 februari, 11 en 25 maart | Apeldoorn: 16 oktober, 7 en 20 november; en 26 februari, 13 en 26 maart | Ridderkerk: 10 en 31 oktober, 14 november; en 13 februari, 6 en 20 maart
Zie voor uitgebreidere informatie en aanmelding de website van de cursus: www.cursusnt.nl.

NIEUW AANBOD AKZ+

AKZ+, het samenwerkingsverband tussen TU Apeldoorn, TU Kampen en GH Zwolle, verzorgt in de komende maanden de volgende toerustingscursussen: in juni op drie woensdagavonden in Zwolle over spiritualiteit met Wim van Vlastuin, Jos Douma en Rick Timmermans; in juni en juli op vier maandagavonden in Amersfoort over de uitdagingen voor de christelijke politiek met Egbert Brink, Jan Hoogland, Kars Velling en Roel Jongeneel.

Ook in het najaar zijn er weer boeiende cursussen: Nieuwtestamentisch Grieks, ditmaal o.l.v. drs. Mieke Brink-Blijdorp, op woensdagavond in Zwolle. In september vier dinsdagavonden in Apeldoorn over de theologie van A. van de Beek met Hans Burger, Henk Vreekamp, Arnold Huijgen en Wim Dekker. In oktober en november op woensdagavond in Zwolle geven de hoogleraren Van der Kooi, Den Hertog en Kamphuis college over Karl Barth.

Natuurlijk komen er nog meer series dit najaar: houd u vooral de website goed in de gaten. Voor meer informatie en inschrijven: www.akzplus.nl.

ONTMOETINGSDAG KOSTERS

Op 31 mei a.s. wordt er een landelijke ontmoetingsdag georganiseerd voor het koster|netwerk. De ontmoetingsdag begint om 10.00 uur in De Boskapel te Nijmegen. De koster worden verwelkomd met een kop koffie of thee. Om 11.00 uur staat een rondleiding door het kerkgebouw gepland. Daarna gaan de koster met gehuurde fietsen de stad in, waar een stadswandeling op het programma staat. De lunch bestaat uit een picknick in de Ooypolder, een prachtig gebied in de uiterwaarden langs de Waal. Rond 16:00 uur zijn de gasten terug bij de kerk, waar eventueel nog een kop koffie gebruikt kan worden. De kosten voor deze Ontmoetingsdag bedragen € 15,- per persoon, op de dag zelf te betalen. CGKV De Boskapel, Graafseweg 276, 6532 ZV Nijmegen. Datum: vrijdag 31 mei 2013 van 10:00 tot 16:00 uur.

ADVERTENTIE

UIT DE KERKEN

Aangenomen

Naar Heemse (wijk Noord): D.S. Dreschler te Beilen in combinatie met Hooghalen.

Naar Amersfoort: J.H. Smit te Nijkerk-Oost.

Beroepen:

Te Mussel: H. Wijnalda te Scheerwolde

Beroepbaar gesteld

door de classis Amsterdam-Leiden: A. P. van der Velde te Amsterdam. Tel. 0633135070. E-mail: paulvelde@gmail.com.

Afscheid:

Zwolle | Oud-studentenpastor Philip Troost, nu als pastoraal therapeut en opleider verbonden aan Spectrum in Hattem, is niet langer predikant. Dat heeft de classis Utrecht op kerkrechtelijke gronden vastgesteld. Troost is namelijk niet meer aan een kerkelijke gemeente verbonden. Wel heeft de classis Zwolle hem landelijke preekbevoegdheid verleend.

Voor het oprapen

 TIME TO TURN

Een feestelijk lees-, kijk- en doe-boek over voedsel. Vol prachtige foto's, recepten, meditatie, reportages en ludieke acties. Met leuke kaarten, stickers en veel meer. Het prikkelt de zintuigen en spreekt tot de verbeelding. 132 pag., € 19,50

Buijten & Schipperheijn Motief

In de boekwinkel – www.buijten.nl